

Výhledově se předpokládá vydělení plochy pro experimentální archeologii a historické technologie.

Veškeré expozice využívají jak 3D, tak 2D předměty a řadu informačních panelů. Výhledově se předpokládá zavedení interaktivní informační elektronické tabule s možností prezentace virtuální expozice a dokumentárních filmů.

5. Souhrn

V obci Strašice funguje od r. 2009 nové Muzeum Středních Brd v rámci Areálu zážitkové a poznávací turistiky Střední Podbrdsko, Strašice. Zřizovatelem instituce je obec. Cílem práce muzea je ochrana kulturního dědictví v zájmové oblasti, vědecký výzkum, spolupráce se školskými zařízeními, prezentace i možnost relaxace pro nejširší veřejnost. Jako doplňková služba je zde zřízena i turistická ubytovna.

K sedmdesátce Vladimíra Lysenka

Jubilee of Vladimír Lysenko

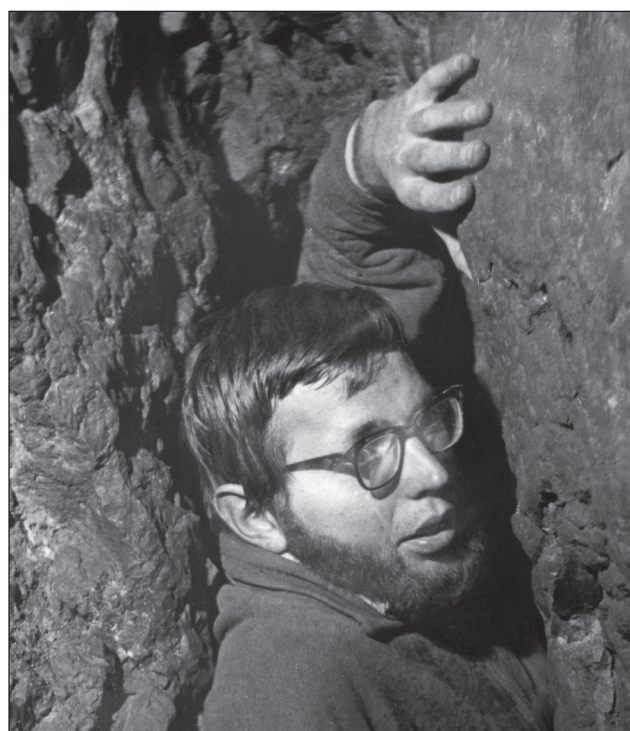
Karel Žák¹

Vladimír Lysenko, a geologist, speleologist and a specialist in nature conservation reached an important jubilee of 70 years in November 2010. He worked in the Museum of Czech Karst between 1967 and 1978 and was one of the founders of the Český Kras journal in 1976. His speleological activity in the Czech Karst area is reviewed in this short profile. A list of his publications related to this area is also included.

Ač se tomu při pohledu na cyklistu prohánějícího se po silničkách okolo Berouna nechce uvěřit, oslavil letos v listopadu Mgr. Vladimír Lysenko sedmdesátku. Jubilantův životaběh shrnula v Českém krasu XXVI/2000 u příležitosti jeho šedesátin Irena Jančaříková. Osobní a profesní životopis tohoto široce známého geologa, speleologa, muzejníka a pracovníka v ochraně životního prostředí zde proto netřeba opakovat. V publikovaném kompletním životopise, shrnujícím jubilatovu činnost při využití metod dálkového průzkumu Země, při výzkumu a průzkumu jeskyní na Slovensku (částečně shrnuto P. Holúbkem, Sinter č. 10/2002, nebo J. Stankovičem v monografii o Plešivecké planině, 2010), výzkumu jihoamerických sopek a při mnoha dalších akcích a činnostech porůznu po světě, zbylo ale poměrně málo místa na shrnutí jeho speleologické průzkumné a výzkumné činnosti v „domácí“ oblasti, tedy v Českém krasu. Pokusím se tedy přispět k tomu, co je o jubilantovi známo, přehledem jeho publikací týkajících se této oblasti a několika méně známými střípky ze speleologické historie.

Se speleologií a s Českým krasem přišel Vladimír, mezi jeskyňáři řečený Lýsa, poprvé do bližšího kontaktu ve svých 16 letech (v roce 1956) v Koněpruských jeskyních a hned v následujícím roce vstoupil do Krasové sekce Společnosti Národního muzea. Byl při založení TISu (Svazu pro ochranu přírody a krajiny, 1969), u založení České speleologické společnosti (1978), i u vzniku její základní organizace 1-05 „Geospeleos“.

V roce 1962 spoluzakládal Vlastivědný klub Okresního muzea v Berouně, který měl původně 4 sekce, z nichž sekce speleologická byla nejaktivnější a postupně zcela ovládla neformální periodikum, vycházející v Berouně pod různými názvy, „Zprávy“, „Listy“ a nakonec „Listy jeskynní“. Vladimír se postupně stal hlavním „spisovatelem“ Listů, které nepravidelně vycházely mezi lety 1967 a 1971, zpočátku jako jedno až dvoustránkový leták. Na vydávání

Obr. 1. V Tomáškově propasti u Srbska, 1968. Fotoarchiv Muzea Českého krasu.

Fig. 1. In the Tomášková Chasm near Srbsko, 1968. Photoarchive of the Museum of Czech Karst.

Listů navázalo v roce 1976 vydání prvního svazku sborníku Český kras, o který se redakčně starali hlavně právě Vladimír Lysenko a Josef Slačik (v první redakční radě byli ještě P. Bosák a ředitelka muzea J. Čapková).

Nejvýznamnějším speleologickým obdobím byla pro jubilanta doba, kdy se u něj speleologie přesunula z roviny zájmové částečně

¹ Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6; zak@gli.cas.cz
Český kras (Beroun), XXXVI (2010), 70–72, 1 obr.
© Muzeum Českého krasu
ISSN 1211-1643
ISBN 978-80-903477-5-5

i na rovinu profesionální, tedy doba, kdy po 11 let (1967–1978) působil jako geolog v berounském muzeu, dnes Muzeu Českého krasu. Mimo jiné zásluhy zde založil systematickou sbírku sekundární výzdoby jeskyní. V 60. letech zpracoval krasové jevy na Mramoru u Litně a jeskyně v lomu Montánka (též Obecní lom, lom Kavčí díry) u Tetína, zkoumal propast Čerinka (též Palachova propast) u Bubovic a věnoval se průzkumu Podtraťové jeskyně. Za pomoci dělníků z Tomáškovy lomu byla v Podtraťové jeskyni rozšířena neprůlezná úžina do části s jezerem, ke kterému se podařilo proniknout v noci ze soboty 30. na neděli 31. října 1965. Méně je známo, že první, kdo se krátce po objevu v jezeře potápěl (na dech, namazán tzv. embroakací a oblečen ve svetru a jégrovkách) byl právě Vladimír. O objevu nových prostor v Podtraťové jeskyni bylo hojně referováno v tisku.

Sedmdesátá léta byla u něj ve znamení zájmu o jeskynní klimatologii a zejména o typologii, sukcesi, mineralologii a geochemii jeskynních sintrů. Věnoval se i výzkumu nickamínku.

Za nejvýznamnější a nejcitovanější lze považovat práce publikované společně s J. Slačikem, týkající se (dodnes platné a užívané) sukcese sintrů v Koněpruských jeskyních a přehled výskytů opálové mineralizace v jeskyních Českého krasu. Ve stejné době vedl výkopy v jeskyni Pod výtahem v rámci Koněpruských jeskyní a dokumentoval s tetínskými jeskyňáři nově objevenou jeskyni Martina u Tetína. Objevitelský úspěch v Podtraťové jeskyni v předchozím desetiletí byl jedním z podnětů, vedoucích k pracím v další hydrogeologicky zajímavé jeskyni Českého krasu, v Tetínském vývěru u paty skal pod Tetínem. Hned na počátku 70. let zde s dalšími členy Krasové sekce A. Kaasem a V. Lánou prováděli výzkumné práce a pomocí trhacích prací rozšířili vstupní část až ke vlastní vývěrové puklině. Synchronizace prací s vlaky projíždějícími těsně kolem jeskyně dala vznik nejedné zábavné historce, naštěstí vždy se šťastným koncem.

Koncem 70. let zpracoval Vladimír systematicky jeskyně v oblasti lomů a štol mezi Bubovicemi a Mořinou a počátkem 80. let publikoval spolu s A. Jančaříkem a J. Porkátem systematický soupis jeskyní v oblasti Solvayových lomů (též lomy na Parapleti, Na Stydlých vodách). Předchozí výzkum sekundárních jeskynních výplní vyústil v roce 1982 do publikace modelu vývoje Českého krasu, ve kterém byly uvažovány značně velké neotektonické pohyby. Tato práce vzbudila značný ohlas a řada dalších pracovníků se hypotézu snažila potvrdit nebo vyvrátit. I když se dnes uvažuje o mnohem menších amplitudách mladých pohybů na zlomech, vyvolal tento model zvýšený zájem o speleogenezi Českého krasu a úvahy o vlivu neotektonických pohybů mají dodnes svoji aktuálnost.

V 80. a 90. letech se zájem V. Lysenka přesunul k otázkám dálkového průzkumu území pomocí družicových a leteckých snímků a ještě později, po přechodu na Ministerstvo životního prostředí (od r. 1995), k otázkám vztahu životního prostředí a těžby nerostných surovin, zpětného začlenění opuštěných lomů do krajiny a podobně. Ale nechme za jubilanta hovořit spíše jeho publikace. Seznam těch hlavních, které mají vztah k Českému krasu, je uveden na konci tohoto medailonku. Doufám ale, že Vladimír tento seznam ještě v budoucnosti významným způsobem rozšíří. Kdo jiný než pamětník, který byl po desetiletí se speleologií v Českém krasu tak těsně spjatý, by měl sepsat historii průzkumu jeskyní této oblasti v 60., 70. a 80. letech a zaznamenat tak nejruznější zábavné i méně zábavné události, ke kterým v té době při jeskyňování určitě došlo.

Do dalších let si dovoluji jménem celé redakční rady časopisu Český kras popřát čerstvému sedmdesátníkovi hodně zdraví, štěstí a životního elánu.

Nejvýznamnější publikované práce Vladimíra Lysenka se vztahem k Českému krasu

1960–1970

- Lysenko V. (1967): Krasové jevy na Mramoru u Litně. – *Československý kras*, 18, 1966: 100–101. Praha.
- Chyba P., Lysenko V. (1968): Podtraťová jeskyně, největší podzemní jezero v Českém krasu. – *Československý kras*, 19: 135–136. Praha.
- Lysenko V. (1968): Kavčí jeskyně na pravém břehu Berounky mezi Tetínem a Srbskem. – *Československý kras*, 19: 117–119. Praha.
- Lysenko V. (1968): Nové jeskynní prostory v Českém krasu. – *Lidé a Země*, 17, 8: 379. Praha.
- Lysenko V. (1969): Nejhlubší propast v Čechách. – *Lidé a Země*, 18, 7: 335. Praha.
- Lysenko V. (1970): 20 let Koněpruských jeskyní. – *Lidé a Země*, 1970, 4: 169–171. Praha.

1971–1980

- Lysenko V. (1971): Sádovec a jeho výskyt v jeskyních. – *Krasový sborník*, 4: 47–49. Praha.
- Lysenko V. (1972): Nickamínek – jeho vznik. – *Československý kras*, 21, 1969: 123–124. Praha.
- Lysenko V. (1973): Jepičí život některých jeskyní. – *Lidé a Země*, 22, 8: 360.
- Lysenko V. (1973): Nový objev v Koněpruských jeskyních. – *Lidé a Země*, 22, 1: 34–35. Praha.
- Lysenko V. (1975): Changes in cave regime as a consequence of general public accessibility (on the example of Koněprusy Caves). – *Annales de Spéléologie*, 30, 4: 719–724. Moulis.
- Lysenko V., Slačík J. (1975): Chemismus genetisch verschiedener Sinterformen in den Koněprusy-Höhlen (CSSR). – *Annales de Spéléologie*, 30, 4: 711–717. Moulis.
- Lysenko V. (1976): Činnost geologického oddělení Okresního muzea v letech 1970–75. – *Český kras*, I: 60–65.
- Lysenko V. (1976): Dokumentace krasových jevů v CHKO Český kras v geologickém oddělení Okresního muzea v Berouně. – *Český kras*, I: 89–90. Beroun.
- Lysenko V. (1976): Jeskyně Martina. – *Lidé a Země*, 25, 9: 417–418. Praha.
- Lysenko V. (1976): Nickamínek – vývojový stupeň sekundární mineral. výplně jeskyní. – *Československý kras*, 27, 1975: 89–93. Praha.
- Lysenko V. (1976): Příspěvek ke stratigrafii sedimentů v Koněpruských jeskyních. – *Český kras*, I: 18–27. Beroun.
- Lysenko V. (1977): Geologické sbírky v muzeích na Berounsku. – *Český kras*, II: 47–50. Beroun.
- Lysenko V., Plot J. (1977): Jeskyně Martina – nový objev v Českém krasu. – *Československý kras*, 28: 88–90. Praha.
- Lysenko V., Slačík J. (1977): Příspěvek k sukcesi minerální výplně Koněpruských jeskyní. – *Časopis pro mineralogii a geologii*, 22, 3: 307–315. Praha.
- Lysenko V., Slačík J. (1977): Sukcese a chemismus minerálních výplní Českého krasu. – *Český kras*, II: 7–20. Beroun.
- Slačík J., Lysenko V. (1977): Příspěvek k výzkumu Českého krasu. – *Geologický průzkum*, 19, 6: 185. Praha.
- Lysenko V. (1978): Geologické sbírky Okresního muzea Beroun. – *Český kras*, III: 96–97. Beroun.
- Lysenko V. (1978): Soupis jeskyní Českého krasu - oblast 24 (Ameriky, Mořina, Bubovice). – *Český kras*, III: 57–74. Beroun.

- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1978): Minerogenetische Forschungen in Höhlen des Böhmisches Karstes. – *Höhlenforscher*, 10, 1: 5–8. Dresden.
- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1978): Výskyt opálu v Českém krasu. – *Český kras*, III: 23–27. Beroun.
- LYSENKO V. (1979): Minerální výplně Českého krasu - význam a ochrana. – *Český kras*, IV: 68–72. Beroun.
- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1979): Geologické poměry a vývoj jeskyně Martina v Českém krasu. – *Český kras*, IV: 35–52. Beroun.
- JANČAŘÍK A., LYSENKO V., PORKÁT J. (1980): Jeskyně v lomu "U paraplete" - 21. krasová oblast. – *Český kras*, V: 30–36. Beroun.
- LYSENKO V. (1980): Neznámá Podtráťová jeskyně. – *Český kras*, V: 73–75. Beroun.
- LYSENKO V. (1980): Perspektivy speleologického výzkumu v Českém krasu. – *Český kras*, V: 37–40. Beroun.

1981 – 1990

- LYSENKO V. (1981): Nejhlubší podzemní jezero v Českém krasu. – *Stalagmit*, 1981, 2–3: 4. Praha.
- LYSENKO V. (1981): Výsledky potápěčského průzkumu v Podtráťové jeskyni a problematika speleologického bádání v Českém krasu. – *Český kras*, VI: 40–45. Beroun.
- LYSENKO V. (1982): Fázevitost vývoje jeskyní v Českém krasu. – *Geomorfologická konference, konaná na počest 100. výročí narození prof. J. V. Daneše – referáty*. – Univerzita Karlova, Praha, 1982: 185–190.
- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1982): Výsledky a závěry výzkumů Českého krasu, uskutečněné v letech 1970–1980 skupinou TARCUS. – In: BOSÁK P. (ed.), *Sborník prací ke 100. výročí narození Jaroslava Petrboka*. Stalagmit (Praha), mimořádná příloha.
- LYSENKO V. (1983): 1. Jeskyně Ve stráni - č. 1504. – *Český kras*, VIII: 9. Beroun.
- LYSENKO V. (1983): The utilization of geologic interpretation of cosmic photos in the central part of the Barrandien. – In: *Nové směry ve speleologii / New trends in speleology*, Dobřichovice, 24.–28.10.1983. str. 37–41. Aragonit, samostatný sborník. Česká speleologická společnost. Praha.
- LYSENKO V. (1984): Distribuce stopových prvků v hraničních vrstvách silur-devon na profilu Budňanské skály. – *Český kras*, X: 35–38.
- LYSENKO V. (1984): *Kras a krasové jevy. Speleologické minimum*. – Stalagmit, samostatná příloha 1/1984, 10 str. Česká speleologická společnost. Praha.
- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1984): Minerální výplně v Koněpruských jeskyních. – *Český kras*, IX: 51–60. Beroun.
- LYSENKO V. (1986): Severojižní lineární tektonika v Českém krasu. – *Český kras*, XII: 55–58. Beroun.
- LYSENKO V. (1987): Využití dálkového průzkumu na příkladu z Koněpruské oblasti. – *Český kras*, XIII: 29–35. Beroun.
- LYSENKO V. (1987): Diskuse: Opál? – *Český kras*, XIII: 55–59. Beroun.
- LYSENKO V. (1987): Jeskyně u Řeporyj. – *Český kras*, XIII: 82–84. Beroun.
- LYSENKO V., SLAČÍK J. (1987): Výskyty uranu ve výplních Českého krasu. – In: *Celoštatný mineralogický seminár "Mineralógia uránových a s nimi súvisiacich nerastných surovín"*, Spišská Nová Ves - Čingov, 22.–24.4.1987. Uránový prieskum, k.p. Liberec, závod IX Spišská Nová Ves.
- ŽÁK K., HLADÍKOVÁ J., LYSENKO V., SLAČÍK J. (1987): Izotopické složení uhlíku a kyslíku jeskynních sintrů, žilných kalcitů a se-

dimentárních vápenců z Českého krasu. – *Český kras*, XIII: 5–28. Beroun.

- LYSENKO V. (1990): Životní prostředí v berounské kotlině (část I.). – *Český kras*, XV: 49–55. Beroun.
- MATOUŠEK V., LYSENKO V., SVOBODA J., LOŽEK V., HORÁČEK I., KYNCL J., DOBRÝ J., JANKOVSKÁ V., JANČAŘÍKOVÁ I., BRABEC E., ROZKOT F. (1990): Komplexní výzkum Dolní jeskyně č. 1119 u Koněprus v Českém krasu. – *Československý kras*, 41: 25–54. Praha.
- ZAPLETAL J., LYSENKO V. (1990): Výsledky měření radiotestovou metodou v jeskyni Martina (Český kras). – *Český kras*, XVI: 16–20. Beroun.

1991 – 2000

- LYSENKO V. (Lýsa, 1991): Ing. Josef Slačík. – *Stalagmit*, 1991, 1: 1. Praha.
- LYSENKO V. (Lýsa, 1991): Ing. Josef Slačík (28.6.1933–11.2.1991). – *Speleo*, 5: 1. Praha.
- LYSENKO V. (1992): Úložiště radioaktivních odpadů v lomu Na Kozle (Hostim I.). – *Český kras*, XVII: 33–35. Beroun.
- LYSENKO V. (1992): Životní prostředí v berounské kotlině (část II.). – *Český kras*, XVII: 24–39. Beroun.
- LYSENKO V. (1993): Těžba nerostných surovin a životní prostředí na okrese Beroun. – *Český kras*, XVIII: 35–39. Beroun.
- LYSENKO V. (1994): Registr významných geologických lokalit. – *Český kras*, XIX: 32. Beroun.
- LYSENKO V. (1994): Jeskyně Ve stráni (č. 1504) – geologické poměry a geneze. – *Bohemia centralis*, 23.
- FANTA M., LYSENKO V., ROUŠAROVÁ Š., ŠOLC P. (1995): Modelování změn reliéfu krajiny jako důsledek těžby vápenců na Koněprusku (CHKO Český kras). – *Český kras*, XXI: 13–22. Beroun.
- LYSENKO V. (1995): Těžba nerostných surovin a životní prostředí v České republice. – *Stavební materiály II*, 3: 32–36. Stein-Verlag. Baden Baden.
- LYSENKO V. (1995): Stav úložiště ve štolách v lomu Na Kozle (Hostim I.) k 1.10.1994. – *Český kras*, XXI: 37–38. Beroun.
- LYSENKO V. (1996): Funkční začlenění těžbou dotčeného území do krajiny. – *Stavební materiály III*, 4: 28–30. Stein-Verlag. Baden Baden.
- LYSENKO V. (1996): Těžba nerostných surovin v Českém krasu. – *Český kras*, XX: 1–6. Beroun.
- LYSENKO V. (1997): Využívání nerostných surovin v české krajině. – *Ochrana přírody*, 52, 10: 33–34. AOPK Praha.
- LYSENKO V. (1998): Konečné řešení úložiště radioaktivního odpadu-Hostim. – *Český kras*, XXIV: 88. Beroun.
- LYSENKO V. (1999): Redakční poznámka k Tetínské vyvěračce. – *Český kras*, XXV: 43–44.
- LYSENKO V. (2000): Antonín Jančařík – padesát let. – *Český kras*, XXVI: 62–63. Beroun.

2001 – 2010

- LYSENKO V. (2001): Střety zájmů a konfliktní plochy. – In: J. KOVANDA et al., *Neživá příroda Prahy a jejího okolí*, kap. 28: 164–166.
- LYSENKO V. (2008): Geologické mapování na Berounsku (CHKO Křivoklátsko a CHKO Český kras) v měřítku 1:25 000. – *Český kras*, XXXIV: 59–60.